

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. IV. Aliorum explicationes impugnatae.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

cum alterâ. Ita ferè explicat Hurtadus hanc differentiam suprà §. 91. Dixi ferè: quia licet in re idem sentiat, terminis tamen occasionem dantibus solidâ impugnationi vitur, vt statim ostendam.

SECTIO III.

Distinctio Relationis prædicamentalis à transcendentali amplius declaratur.

9 **C**ONTRA præcedentem explicationem potest obijci: Creatura respicit prædicamentally Deum, quatenus illi similis; & tamen hæc Relatio non potest à creaturâ separari: item Relatio similitudinis inter vnionem & extrema non potest vilo modo ab eâ vnione separari; ergo non benè ea dicitur Relatio *prædicamentalis*, quæ separari à proximo fundamento potest. Respondet quidam, hoc nihil obstat, quia ea existentia Relationis non provenit ex conceptu Relationis prædicamentalis vt sic, sed ex conceptu particulari. Hæc tamen solutio rejicitur manifestè, quia etiam actioni non ex conceptu Relationis vt sic, sed ex tali specifico, est essentialis respectus ad suum terminum; & tamen hoc non obstat, Relatio actionis est transcendentalis pte: ergo, licet vnionem non posse separari à sua similitudine, non habeat ex conceptu generico Relationis vt sic, sed ex propriâ essentiâ particulari, sufficiet tamen ad hoc, vt non sit Relatio prædicamentalis. Ratio à priori est, quia ex quocumque capite proveniat vt res habeat definitionem aliquam, absolute illa res habebit rationem definiti; ergo si definitio transcendentalis Relationis consistit in eo quod non possit separari à proximo fundamento, cum id habeat similitudo creaturæ ad Deum, Relatio vnionis ad extremum, & cetera, siue id proveniat ex ratione genericâ, siue ex specificâ, absolute erit Relatio transcendentalis.

10 **R**espondeo ergo, propterea me dixisse, eam esse relationem transcendentalē, quæ est essentialis adquatè fundamento, siue possit separari, siue non. Iam ergo licet à creaturâ non possit similitudo cum Deo separari, eò quod Deus necessariò existit existente creaturâ; ea tamen similitudo sumitur partim ex ipsâ creaturâ, partim ex Deo, qui non est essentialis creaturæ; etenim me esse Deo similem dicit, & me esse ens, & Deum esse ens: & ex hac parte hæc Relatio est creaturæ extrinseca, sicut me constituere cum Deo numerum binarium ens, licet non possit à me separari (eò enim ipso quod existo, quia etiam aliunde Deus existit necessariò, non possum non constituere cum Deo numerum binarium) non tamen propterea binarius numerus est mihi adquatè intrinsecus, pars enim illius sum ego, & pars est Deus, qui mihi est extrinsecus. Ratio à priori, quia non est idem, aliquam denominationem mihi esse necessariò annexam, & esse mihi intrinsecam seu identificatam; multa enim mihi extrinseca sunt à me inseparabilia. Quam doctrinam obserua pro dicendis Disputatione sequenti, contra aliquos non benè probantes ex eo, quod ab aliquibus propositionibus veritas non possit separari, eam veritatem esse omnino intrinsecam talibus propositionibus: quæ sequela mala est,

& hic in hac materiâ ab ipsis negatur. Videamus iam, quomodo alij has Relationes prædicamentales & transcendentales distinguant.

SECTIO IV.

Aliorum explicationes impugnatur.

PRIMO nonnulli, contra quos P. Suarez suprà 11 Sect. 4. opinantur Relationem transcendentalē non petere distinctionem à suo termino, secus prædicamentalem: Scientia enim Dei, inquit, identificatur realiter cum substantiâ Dei, & tamen illam respicit transcendentaliter, vt suum obiectum. Hæc doctrina euidenter rejicitur, quia repugnat tendentia seu respectus realis, nisi vbi est realis distinctio (ex ipsis enim terminis id videtur manifestum) alias etiam posset dici, posse quem esse sibi realiter similem: nec poterit assignari vlla disparitas inter transcendentales & prædicamentales Relationes quoad hoc, cur scilicet magis hæc quam illa distinctio nem à suo termino petant.

Aliter Thomistæ apud eundem Suarez id explicant. censent enim, prædicamentalem Relationem illam esse quæ pendet ab existentia sui termini, transcendentalē verò, quæ non pendet ab eâ existentia. Verum & hi facile reiciuntur, quia actio non est Relatio prædicamentalis, sed transcendentalis, etiam in illorum sententiâ, item & vnio; & tamen neque actio sine termino, neque vnio sine partibus vnitis existere potest etiam de potentia Dei absoluta; ergo Relatio transcendentalis potest etiam dependere ab existentia sui termini, non ergo in hoc differt à prædicamentali.

Alij cum Suarezio Tomo 2. Metaphysices 12 Disput. 47. Sect. 4. num. 9. Conimbricensibus hic art. 2. & 3. & Caietano de Ente & essentiâ cap. 5. quæst. 15. opinantur Primò, relationem transcendentalē esse illam, quæ non est necessariò essentialis fundamento proximo, contra eam quæ nos proximè docuimus. Mouentur Primò, quia scientia Dei est Relatio transcendentalis ad creaturas, & tamen non est essentialis Deo qui est illius fundamentum: si enim non essent future creaturæ, adhuc maneret tota entitas Dei quæ modò est, & tamen non maneret Relatio ad creaturas: ergo Relatio transcendentalis non debet esse necessariò essentialis proximo fundamento.

Huic obiectioni possem ego respondere ex ipsis aduersarijs, Relationes Dei non poni in Prædicamento, ac proinde non licere ab eis desumi argumentum ad Relationes de quibus agimus: verum quia censeo nullum esse absurdum, si Relationes diuine in Prædicamento ponantur, idè aliter respondeo obiectioni; scilicet, in scientiâ visionis Dei de creaturis futuris (de qua est sermo in obiectione) tria posse considerari, & *Deum ipsum cognoscere*, & *cognitionem ipsam creaturarum*; & *Relationem ad creaturas*, quasi ratione nostrâ distinctam ab ipsâ cognitione; sicut in cognitione creatâ & consideratur ratio cognitionis; & *Relatio ratione nostrâ distincta à cognitione*; & *subiectum illius*. Fateor igitur 13 benter, scientiam visionis creaturarum non solum vt *Relationem* ad creaturas futuras, verum vt

ut cognitionem earum non esse essentiali Deo, sicut nec cognitio creata est essentialis cognoscenti: verum Relatio Dei ad creaturas futuras respectu ipsius Dei est prædicamentalis, quia ab illo potest deesse; at respectu ipsius scientiæ diuinæ est transcendentalis, quia eo modo quo fuerit scientia de futuris, debet habere relationem ad creaturas: sicut etiam Relatio ad obiectum fundata in cognitione creata non est transcendentalis, sed prædicamentalis, si comparatur cum subiecto cognoscente, quia huic non est essentialis ea cognitio. est verò illa Relatio transcendentalis, si comparatur cum ipsâ cognitione, quia hæc nequit esse sine respectu ad obiectum. unde nego, Relationem transcendentalem non esse essentiali illi, respectu cuius est transcendentalis. Aliter potest responderi, scientiam Dei de creaturis futuris, sicut & omnes alios actus liberos Dei, in esse entitatis non dicere Relationem transcendentalem ad creaturas futuras, quia id esse entitatis potuerunt manere, etiam si non essent creature future, at inesse denominationis eam dicere, si sint actus liberi; & tunc necessario habebunt respectum ad eas creaturas. Sed de hoc satis, tangit enim difficultatem inexplicabilem de actibus liberis Dei.

14 Ex hac doctrinâ intelliges solutionem alterius argumenti, quo secundò impugnatur à nonnullis nostra explicatio de Relatione transcendentali, scilicet, Relationem paternitatis, etiam si esset distincta à fundamento & termino, adhuc futuram prædicamentalem, cum tamen etiam tunc esset essentialis fundamento proximo, nempe generationi; ergo non est de essentiali Relationis prædicamentalis, non esse essentiali subiecto. Colliges enim solutionem huius argumenti: nam Relatio patris in eo casu vel posset comparari cum patre, vel cum ipsâ generatione. Si comparatur cum homine, qui est pater, est prædicamentalis; quia à Petro v.g. qui est pater de facto, potest separari Relatio patris: at si illa Relatio comparatur cum ipsâ generatione, est transcendentalis; quia ab illâ non potest deesse. Idem est de actione, quia si illa Relatio actionis comparatur cum ipsâ causâ, est prædicamentalis, ab illâ enim potest abesse; at verò, si comparatur cum ipsâ actione, est transcendentalis, ut in simili dixi de cognitione. Unde semper est verum, Relationem transcendentalem, respectu illius cui transcendentalis dicitur, esse essentiali. Et hinc ulterius colliges, Relationem transcendentalem non distinguî neque inadæquatè realiter ab eâ re quam redditur relata transcendentaliter: quia si est illi essentialis, ergo non est ab illa distincta; nihil enim distinguitur ab eo quod sibi essentiali est.

15 Obiicies, Pater æternus refertur ad Filium diuinum Relatione prædicamentali (ut dicam Sectione 3.) & tamen illa Relatio non est distincta à Patre æterno, nequit enim esse quin sit Pater; ergo falsum est, omnem Relationem prædicamentalem esse distinctam à subiecto, aut posse ab illo abesse. Respondeo, Patrem æternum (ut etiam infra dicam) referri ad Filium duplici relatione: vnâ transcendentali, quæ est illi essentialis; aliâ verò prædicamentali. Hæc autem distinguitur inadæquatè à Patre, neque illi est essentialis adæquatè, quia Filius, à quo desumitur inadæquatè, non componit Patrem.

Secundò ergo Auctores suprâ relati docent, differentiam inter Relationem transcendentalem & prædicamentalem in eo consistere, quòd illa respicit terminum non ut purè terminum, aut omnino gratis; sed aliquid efficiendo circa ipsū, vel producendo illum, vel amando, vel cognoscendo, vel vniendo: Relationem verò prædicamentalem esse illam, quæ omnino gratis respicit suum terminum, nullum munus exercendo circa illum. Fateor à me non intelligi quid hi Auctores velint, nec quid sit *respicere ut purè terminum, & omnino gratis*. Si enim id consistit præcisè in eo, quòd nihil intrinsecum ponat ea Relatio in termino, certè neque cognitio neque amor essent Relationes transcendentales, utpote quæ nihil appingant obiectis, quod tamen est contra ipsos aduersarios: si verò dicant, respectum ad terminum ut purè terminum, esse illum, quo neque extrinsecè denominatur terminus, tunc è contrario nulla esset Relatio prædicamentalis, quia nulla est quæ saltem extrinsecè non denominet suum terminum. nam v.g. similitudo denominat vtrumque extremum simile, ergo similitudo etiam esset transcendentalis. Neque video, in quo alio possit consistere respectus iste ut puri termini, quia non potest circa obiectum se alio modo habere, quàm vel denominando intrinsecè vel extrinsecè, vel etiam nullo modo: ergo distinctio hæc inter purum terminum & non purum, in presenti est omnino inexplicabilis. Vtremque, Relatio patris est prædicamentalis etiam in horum sententiâ, & tamen pater efficit aliquid circa filium, quandoquidem illum producit. Nec potest intelligi magis aliquid, quàm hoc: quis enim dubitabit, hoc magis esse, quàm quod efficit cognitio circa obiectum, illud denominando cognitum? & tamen hæc Relatio patris est prædicamentalis. malè ergo doces, Relationem prædicamentalem esse eam quæ nihil efficit circa suum terminum.

Deindè absolute impugnatur ea doctrina, quia creatura respicit Deum relatione transcendentali in omnium sententiâ; & tamen respicit Deum ut purè terminum, quia creatura nullum munus exercet circa Deum: imò etsi Deus exerceat aliquod munus circa creaturam, eam scilicet producendo, non propterea Deus etiam in eorum sententiâ respicit transcendentaliter creaturas ut actus existentes. Denique, sic argumentor contra hanc explicationem, quia rem claram obscurat potius, quàm illustret. Facilius enim percipitur essentia Relationis transcendentalis & prædicamentalis ex hoc quòd sit essentialis aut accidentalis, quàm ex illâ distinctione termini puri aut mixti, seu efficiendi aut non efficiendi aliquid circa terminum.

Rogabis, an casu, quo Relationes prædicamentales distinguantur (de quo infra) ipsæmet Relationes distinctæ, quæ respectu subiecti sunt prædicamentales, sint etiam vna respectu alterius transcendentalis. Negant recentiores, quia ea Relatio est accidentalis immediato fundamento. Contrarium tamen omnino puto verum: quia si de subiecto illius entitatis, quæ est Relatio, loquamur, etiam cognitio est accidentalis immediato subiecto animæ, scilicet hominis cognoscentis, & tamen cognitio non propterea est Relatio prædicamentalis. Idem est de vniione respectu ex-

est extremorum, quibus etiam est accidentalis; id est, non est essentia illorum, etiam si sit transcendentalis. Si verò loquamur de ipsamet entitate Relationis distinctæ, sicut de ipsâ entitate cognitionis, tam essentialiter est illi entitati relationis respicere alteram correlationem, quam essentialiter est actui respicere suum obiectum. Vnde essentialiter pendet hæc Relatio ab existentia alterius correlationis seu termini, sicut unio à suis extremis: non ergo potest negari illi entitati distinctæ intrinsecus & indistinctus ordo ad alteram Relationem, & consequenter non potest dubitari eam esse transcendentalem: neq; repugnat (ut dixi) esse prædicamentales respectu alterius, quæ inter se sunt transcendentales.

SECTIO V.

Relatio prædicamentalis non distinguitur à fundamento & termino.

¹⁸ **N**on disputo de Relationibus transcendentibus, quia de illis ostendi supra, non distinguui à suo fundamento: tota ergo difficultas est de prædicamentali, v.g. de relatione similitudinis, & de relatione patris, & sic de reliquis, de quibus inquirimus, utrum Petrum esse similem Paulo, sit aliquid distinctum & ab ipso Petro & Paulo, & ab albedine in quâ sunt similes, an verò id nihil aliud sit, quam Petrum & Paulum habere albedinem.

Nonnulli apud Suarezium Disp. 47. Metaphysicæ, Sect. 2. num. 2. realiter distinguunt Relationes à fundamento & termino, quia potest albedo v.g. existere, quin sit similis alteri albedini: ergo similitudo realiter ab illâ distinguitur. Hoc argumentum ad summum probat distinctionem modalem, non verò realem: sicut eò quod possit extremum existere sine vnione, infertur quidem, vnionem esse ab eo distinctam, solum tamen modaliter. Ratio est, quia ad distinctionem realem requiritur mutua separabilitas utriusque extremi, ad modalem verò sufficit non mutua. Cum autem, licet possit hæc albedo separari à similitudine, similitudo tamen non possit ab albedine, inde est, ut non inferatur distinguui realiter, sed summum modaliter.

Propter quod Capreolus, Caietanus & Fonseca apud Hurtadum §. 6. item P. Molina parte 1. quaest. 13. art. 7. & Thomistæ communiter opinantur, Relationem distinguui solum modaliter à fundamento & termino, quia Relatio est accidens; ponitur enim in Prædicamento Accidentis, ergo est distincta à fundamento & termino. Molina verò sic probat suam sententiam; quia Relationes diuine virtualiter distinguuntur à suo fundamento, id est à naturâ diuinâ, ergo Relationes creatæ debent distinguui modaliter: quæ enim in diuinis virtualiter, in creatis distinguui debent, minimum modaliter.

¹⁹ Hæc sententia omnino displicet: quare cum P. Suarez, Nominalibus, & aliis pluribus, quos refert & sequitur Hurtadus supra §. 7. dicendum cenſeo, Relationem à fundamento & termino summum ratione nostrâ distinguui. Probatur in primis auctoritate D. Thomæ, qui 7. de Potentiâ art. 8. docet, Relationem non facere compo-

sitionem cum subiecto, neque esse motum ad Relationem; quia Relatio fit sine mutatione eius quod refertur; quod (ait D. Thomas) non esset, si Relatio significaret aliquid in subiecto manens. Idem docet Opusculo 48. Tract. 5. de Prædicamento ad aliquid, ubi expresse docet, eo ipso quod quis in Indiâ nascatur albus, me esse illi similem sine vllâ intrinsecâ mei mutatione. Et quia ex hac doctrinâ D. Thomæ videbatur sequi, non esse decem Prædicamenta inter se distincta, respondet Angelicus Doctor, Prædicamenta non esse omnia intrinsecè inter se distincta; sed vel intrinsecè, ut Substantiam & Quantitatem; vel extrinsecè, ut Relationem à Qualitate, quia Qualitas de se non dicit nisi vnâ, Relatio autem v.g. similitudo, dicit necessariò duas qualitates, duas scilicet albedines, aut duos colores. Ponit exemplum in homine respectu animæ aut corporis: anima enim distinguitur ab homine inadæquatè, quia homo ultra animam addit corpus, sicut albedo, ut similis, addit etiam aliam albedinem, non quia distinguatur ab vtraque, sed à qualibet inadæquatè. Videantur eius verba apud Hurtadum §. 9. & 8. ita enim clare explicat hanc sententiam, ut de illius mente dubitare non liceat, neque illam explicare vterius necessariū sit. Quod si aliquando ipse D. Thomas videtur docere, Relationem addere aliquid supra fundamentum, intelligendus est (ut ipse se explicat) illud aliquid esse terminum ipsum, qui etiam includitur in ratione *similis*, sicut anima, ut constituat hominem, addit corpus; non verò quia similitudo addat modum aliquem distinctum à fundamento & termino. Hanc autem Relationem ideò D. Thomas Deo negat, non quia mutaretur (per illam enim Relationem nec ipsa creatura mutatur) sed quia Deus non est in eodem genere cum creaturâ: quod vltimum fortè verum non est. Eandem sententiam elegantissimè & clarissimè tradidit D. Anselmus in Monolog. cap. 24. ubi expresse, sine vllâ mei mutatione dicit ex natiuitate alterius, me esse illi similem, æqualem, &c. Vnde & in ipso Deo de nouo denominationes has, quia ex ipsis nulla in Deo variatio intrinseca sequitur, admittit.

Secundò probatur nostra sententia ratione: quia eò præcisè, quod existant duo alba, quantumvis nulla Relatio realis distincta resulter in illis, sunt sibi similia; ergo impertinenter ponitur Relatio distincta, in quâ consistat similitudo. Consequentia est euidens. Antecedens autem probatur: quia Petrum v.g. esse similem Ioanni in albedine, nihil aliud est, quam esse album, & Ioannem esse album. Sed eo ipso quod vterque sit albus, quantumvis nulla Relatio distincta resulter, Petrus est albus, & Ioannes etiam; ergo est illi similis, ergo Relatio similitudinis non distinguitur ab vtroque extremo albo. Confirmatur: modus ille distinctus, quem isti fingunt, non facit Petrum & Paulum esse eiusdem naturæ humanæ, ergo non facit illos esse similes. Consequentia inde patet, quia esse similes in naturâ humanâ, nihil aliud est, quam esse eiusdem naturæ humanæ. Antecedens autem probatur: quia ille modus non est natura humana, nec complementum illius, nec aliquid ad eam pertinens; ergo ille modus non potest constituere Petrum eiusdem naturæ humanæ cum Ioanne.

Respondent